

СПРАВА «ШМАКОВА ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF SHMAKOVA v. UKRAINE)

(Заява № 70445/13)

Стислий виклад рішення від 11 січня 2024 року

25 лютого 2009 року Бердянська міська рада (далі – міська рада) безоплатно передала заявниці земельну ділянку для індивідуального будівництва. Згодом заявниця отримала від держави акт на право власності на свою земельну ділянку та у 2012 році закінчила на ній будівництво житлового будинку. Водночас у 2011 році місцевий прокурор, діючи в інтересах держави, подав позов проти міської ради, вимагаючи визнати недійсним рішення від 25 лютого 2009 року. Він стверджував, що спірна земельна ділянка була частиною землі, наданої у постійне користування місцевому державному промислового підприємству «Заводу «Прилив»» (далі – завод) для будівництва школи та дитячого садка, і, таким чином, не могла бути передана іншим особам. Під час першого розгляду справи суди нижчих інстанцій ухвалили рішення не на користь прокурора. Вони встановили, що, оскільки у 1998 році завод реорганізували у відкрите акціонерне товариство (при цьому він залишився у державній власності), він не міг вважатися таким, що зберіг право підприємства-попередника на користування землею, і повинен був повторно звернутися для отримання такого права. Суди також зазначили, що відповідна земельна ділянка жодним чином не використовувалася заводом. 08 серпня 2012 року Вищий господарський суд України задовольнив позов прокурора та скасував рішення ради від 25 лютого 2009 року, зазначивши, що державний акт, яким встановлювалося право заводу на постійне користування земельною ділянкою, не був скасований і залишався чинним, отже, виділення земельної ділянки заявниці порушило права заводу. 01 липня 2013 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою заявниці на рішення судів нижчих інстанцій, якими було задоволено позов прокурора. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилась за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з незаконним позбавленням її права власності на земельну ділянку за результатами провадження, ініційованого прокурором з метою повернення цієї земельної ділянки заводу, який перебуває у державній власності. Розглянувши скаргу заявниці, Європейський суд визнав, що позбавлення заявниці земельної ділянки було законним, оскільки національні суди навели детальний аналіз, а також посилання на конкретні положення законодавства у своїх рішеннях, які не вбачаються явно необґрунтованими. Водночас Європейський суд звернув увагу, що під час першого розгляду позову прокурора національні суди наголосили, що відповідна земельна ділянка ніколи не використовувалася заводом і на ній не було споруд, які належали б заводу. Європейський суд наголосив, що позбавлення

власності без виплати суми, обґрунтовано пов'язаної з її вартістю, зазвичай призводить до недотримання необхідного справедливого балансу між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи і становить непропорційний тягар для заявника. Також Європейський суд зауважив, що заявниця добросовісно отримала земельну ділянку та всі необхідні документи і дозволи й, зрештою, свідоцтво про право власності на будинок, побудований нею на цій земельній ділянці. З огляду на зазначені обставини Європейський суд дійшов висновку, що за обставин цієї справи позбавлення заявниці права власності на її земельну ділянку без надання будь-якої форми компенсації чи відшкодування не забезпечило справедливий баланс між вимогами суспільного інтересу, якщо такі були, з одного боку, і правом заявниці на мирне володіння своїм майном, з іншого. Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує заяву прийнятною;

2. Постановляє, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. Постановляє, що: (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці 11 000 (одинадцять тисяч) євро в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди; які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

4. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.»